

УДК:662.6/.8(477.74)

**ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА ДИЗЕЛЬНОГО
БІОПАЛИВА В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

П.В. Петров

Одеський державний аграрний університет

Р.І. Вішліна

Одеська національна академія харчових технологій

Ключові слова: *бiodизельне паливо, біоетанол, біогаз, біологічна сировина.*

Анотація. *Розглядаються перспективи розвитку виробництва бiodизельного палива в Одеській області на основі нарощування обсягів насіння олійних культур за рахунок збільшення врожайності ріпаку і будівництва в районах області невеликих за потужністю заводів для виробництва бiodизельного палива.*

Вступ. *Високі світові ціни на енергоносії та залежність багатьох країн від*

їх імпорту, а також зміна клімату, стимулюють уряди багатьох країн шукати альтернативу заміни мінеральному паливу. Однією із таких альтернатив в сільському господарстві виявилось виробництво біопального-біодизеля, біоетанола.

Аналіз останніх досліджень. Проблемою розвитку виробництва біопального в Україні на сучасному етапі займаються багато науковців. Дослідженням питань розвитку та виробництва біопалива взагалі займаються такі провідні вчені, як Я.С. Гукова, Г.Г. Гелешуха, В.О. Дубровін, М.І. Доценко, Є.Г. Кузьмінський, В.В. Марченко, М.В. Роїк та інші.

В ЄС виробництво біодизеля в 2008 році прогнозується на рівні 11,0 млрд. л., у 2016-му році – 29,5 млрд. л. Для виробництва біодизеля, біоетанола в країнах ЄС використовують насіння ріпака, соняшника, пшениці, кукурудзи. [1, с. 76].

Значні радянські науковці, які досліджують цю проблему, схиляються до думки, що Україна має великий аграрний потенціал для розвитку виробництва та ринку біодизельного палива. Деякі вчені вважають, що будівництво великих заводів з виробництва біодизельного палива, етанолу, біогазу недоцільно.

Мета статті полягає у проведенні дослідження досягнутого рівня ефективності виробництва та розробці заходів щодо нарощування обсягів насіння ріпаку для організації виробництва в Одеській області альтернативного дизельного палива.

Результати досліджень. У грудні 2006 року Кабінет Міністрів України затвердив Програму розвитку виробництва дизельного біопалива на 2007-2010 роки. Відповідно до зазначеної програми, в Україні планується побудувати щонайменше 20 заводів з виробництва біодизельного палива, продуктивністю від 5 до 100 тис. тонн на рік, в тому числі, два заводи в Одеській області.

Відповідно програми виробництва дизельного біопалива в Одеській області, один із заводів “Біодизель Бессарабі” побудований в Саратському районі (с.м.т. Сарата), потужністю 8,6 тис. тонн біодизеля на рік, який зданий в експлуатацію наприкінці 2008 року, виробив 20,0 тонн біодизеля. Для забезпечення роботи заводу з виробництва біодизеля, програмою передбачена система заходів, а саме: збільшення площ вирощування олійних культур; будівництво новітніх заводів з виробництва біодизеля; вивчення зарубіжного досвіду щодо виробництва біодизеля; відпрацювання технологій переробки олійних культур і виробництва біодизеля; розробка й затвердження технічних умов, стандартів та іншої нормативної документації на біопаливо.

Програмою визначається перспектива розвитку ріпаківництва в господарствах області.

Аналіз виробництва ріпаку в районах Одеської області показує, що посівна площа зростає, а урожайність залишається на низькому рівні (табл. 1).

За досліджуваний період (2006-2008 рр.) площа під ріпак в Одеській області збільшилась в 7,5 раз, тобто з 24342 га (2006 р.) до 181721 га (в 2008 р.) і займає біля 9,0 % площі ріллі. В той же час, урожайність ріпаку по області коливається в межах 12,0 – 17,7 ц, тоді як потенційна продуктивність цієї культури на Півдні України складає 24,0 – 28,0 ц [2, с. 73]. Організація виробництва ріпаку за ці три роки свідчить про те, що ті господарства районів Одеської області, які дотримуються технології вирощування, збирають врожай з одного гектару по 21,8 – 28,4 ц (табл. 1).

Таблиця 1. Площа та обсяги виробництва озимого і ярого ріпаку в Одеській області

№ п/п	Райони області	2006 р.			2007 р.			2008 р.		
		тис. га	ц	тис. тонн	тис. га	ц	тис. тонн	тис. га	ц	тис. тонн
1.	Ананьївський	0,5	16,5	0,8	1,40	11,3	1,6	4,14	21,8	9,0
2.	Арцизький	2,8	16,2	4,51	11,8	11,4	13,5	14,8	19,6	29,1
3.	Балтський	0,73	8,2	0,59	1,50	6,8	1,0	3,38	17,1	5,7
4.	Б-Дністровський	0,3	13,4	0,38	4,52	15,9	7,2	9,11	21,8	19,8
5.	Біляївський	1,6	8,3	1,32	4,74	13,3	6,3	8,75	13,8	12,0
6.	Березівський	1,3	23,0	3,00	4,58	10,8	4,9	8,92	17,6	15,7
7.	Болградський	1,2	14,4	1,70	1,34	12,1	1,6	4,55	20,3	9,2
8.	В-Михайлівський	0,6	15,4	1,00	2,53	15,4	3,8	7,64	18,9	14,5
9.	Іванівський	0,7	7,7	0,57	0,52	7,9	0,42	2,17	15,4	3,3
10.	Ізмаїльський	0,4	15,4	0,56	2,53	5,1	1,30	7,41	14,5	10,8
11.	Кілійський	1,0	19,7	1,98	3,76	13,3	4,98	5,36	14,3	7,6
12.	Кодимський	0,7	8,5	0,58	1,14	13,1	1,50	2,96	26,0	7,7
13.	Комінтернівський	0,65	21,5	1,19	1,94	11,3	2,19	6,06	19,1	11,6
14.	Котовський	1,2	7,7	0,96	1,64	13,2	2,16	1,08	28,4	5,12
15.	Красноокнянський	0,11	16,3	0,18	1,13	11,7	1,33	2,09	25,0	5,22
16.	Любашівський	0,25	18,6	0,46	1,02	10,7	1,08	4,96	17,4	8,62
17.	Миколаївський	0,63	12,2	0,77	1,26	12,6	1,60	7,40	14,7	10,8
18.	Овідіопольський	0,38	11,3	0,43	2,45	14,8	3,64	4,58	18,2	8,36
19.	Роздільнянський	0,29	6,1	0,17	2,67	13,2	3,54	5,70	11,1	6,30
20.	Ренійський	0,80	13,3	1,07	1,65	8,7	1,43	1,56	14,0	2,20
21.	Савранський	0,10	11,6	0,12	0,41	5,1	0,21	2,73	20,5	5,59
22.	Саратський	1,55	12,7	1,97	11,9	12,7	15,2	17,9	19,4	34,8
23.	Татарбунарський	0,52	10,7	0,55	12,0	12,8	15,5	21,6	16,7	36,1
24.	Тарутинський	4,93	16,5	8,15	4,26	10,2	4,34	19,4	12,0	23,0
25.	Фрунзівський	0,54	17,2	0,94	0,80	9,9	0,84	3,18	15,6	4,97
26.	Ширяєвський	0,60	12,7	0,76	1,5	7,4	1,10	8,61	16,2	13,98
Всього по області		24,3	14,3	34,75	85,04	12,0	102,4	181,7	17,7	321,8

Багаторічна практика виробництва ріпаку в країнах Європи показує, що за рахунок удосконалення технології та впровадження нових сортів урожайність ріпаку в Німеччині складає 30,3 ц, Франції – 29,0 ц, Данії – 34,1 ц, Швеції – 27,6 ц [3, с. 51]. Це говорить про те, що при впровадженні високоврожайних сортів ріпаку та застосуванні сучасних технологій його виробництва та збирання, урожайність цієї культури підвищиться до 28–30 ц і господарства Одеської області зможуть відводити під цю культуру не 9,0 %, а лише 6 - 7 % ріллі, а разом із соняшником – біля 12 - 14 %. При такій площі ріллі, яка буде відводитися під вирощування ріпаку і при врожайності 27 - 28 ц Одеська область зможе виробляти в рік 388,4 - 395,0 тис. тонн ріпаку, а при переробці 75 % врожаю ріпаку – виробляти біля 96,5 - 112,5 тис. тонн біодизельного палива.

Прийнятий Закон України “Про альтернативні види рідкого та газового палива” [4] та виданий Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку виробництва палива з біологічної сировини” [5], які передбачають використання державних коштів та фінансову допомогу на вирощування ріпаку в розмірі 50 грн. на 1 га посіяного ріпаку та високі ціни на ринку (в Україні це – 2480 – 2500 грн., а в Європі 3000-3100 грн. за тонну) збуджує сільськогосподарські підприємства Одеської області розширювати посівні площі під ріпак і, тим самим, ско-

рочувати виробництво зернових та інших культур. Звичайно, що така ситуація є негативною, оскільки вона не відповідає агротехнічним вимогам обробки орних земель. Тому необхідно дотримуватися раціональних розмірів площі ріпаку та соняшнику в структурі посівних площ в межах 12,0-14,0 % та нарощувати обсяг виробництва ріпаку за рахунок отримання урожайності в межах 27,0-28,0 ц.

Висновки. Законодавчі акти України з організації виробництва біодизельного палива на основі насіння ріпаку, соняшнику та інших олійних культур і той рівень їх виробництва, який досягнуто в Одеській області, дає можливість зробити такі висновки та надати пропозиції: криза, яка склалася в сільському господарстві в енергозабезпеченні його паливом, значною мірою буде пом'якшена за рахунок організації виробництва біодизеля на основі використання насіння олійних культур; площа ріллі, яка відводиться під вирощування ріпаку не повинна перевищувати 7,0 %, при вирощуванні ще й соняшника -12,0-14,0 %, або 14 %, якщо соняшник не вирощується; сільськогосподарським підприємствам необхідно засвоювати сучасні технології європейських країн з вирощування ріпаку, використовувати високоврожайні сорти, щоб досягти урожайності на рівні 27,0-28,0 ц; будувати невеликі за потужністю заводи, з виробництва біодизеля, з радіусом їх розташування відносно постачальників сировини, споживачів палива в межах 50 км.

Література

1. Марченко В.В. Біодизельне паливо в Україні / В.В. Марченко //Агроном. – 2006. - № 22. – С. 96-99
2. Самойленко А.Г. Перспективи виробництва біодизеля в Україні / А.Г. Самойленко // Економіка АПК. – 2008 - № 4. – С. 72 - 77
3. Марчук О.Г. Світові та вітчизняні тенденції розвитку виробництва біопального / О.Г. Марчук //Економіка АПК. – 2008. - № 7. – С. 152-155
4. Закон України “Про альтернативні види рідкого та газового палива.” //Вісник Верховної Ради України, 2005. - № 22
5. Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку виробництва з біологічної сировини.” Липень 2007 р.

Петров А.В., Вишлина Р.И. **Перспективы и проблемы производства дизельного биотоплива в Одесской области**

Аннотация. Рассматриваются перспективы и проблемы организации производства биодизельного топлива в Одесской области на основе роста объемов выращивания семян рапса и строительства в районах области небольших по мощности заводов по их переработке.

Ключевые слова: биодизельное топливо, биоэтанол, биогаз, биологическое сырье.

Petrov P.V., Vishlina R.I. **The perspectives and problems of the bio-diesel fuel production in Odessa Region**

Summary. The perspectives of development the bio-diesel fuel production in Odessa Region on the basis of increasing the oil-crop seed volume production by means of increase of rape (*Brassica napus*) yield and small power supply factories building in the districts of Odessa Region for bio-diesel fuel productions was considered by authors.

Keywords: bio-diesel fuel, biogas, biological raw materials.